

Resperger István

A FEGYVERES ERŐK FELADATAI
A NEMZETKÖZI TERRORIZMUS
ELLENI KÜZDELEMBEN

„Harcolni fogunk a tengereken és az óceánokon, harcolni fogunk egyre növekvő bizalommal és erővel a levegőben, megvédjük Szigetünket, bármibe kerüljön, harcolni fogunk a tengerparton, harcolni fogunk a leszállópályákon, harcolni fogunk a mezőkön és az utcákon, harcolni fogunk a hegyekben; sohasem adjuk meg magunkat.”¹
Winston Churchill

BEVEZETÉS

Ha világunk biztonsági helyzetét vesszük figyelembe, mindenképpen foglalkoznunk kell a konfliktusokkal, a terrorizmussal és a menekültek kérdésével. A konfliktusok mérete, intenzitása, az alkalmazott erők nagysága, területi kiterjedése alapján 1989 és 2021 között az áldozatok száma 2,863 millió fő volt. Az államok közötti harcokban 1,675 millió fő, a nem állami konfliktusokban 299 980 fő, az egyoldalú konfliktusokban 887 983 fő veszítette életét.²

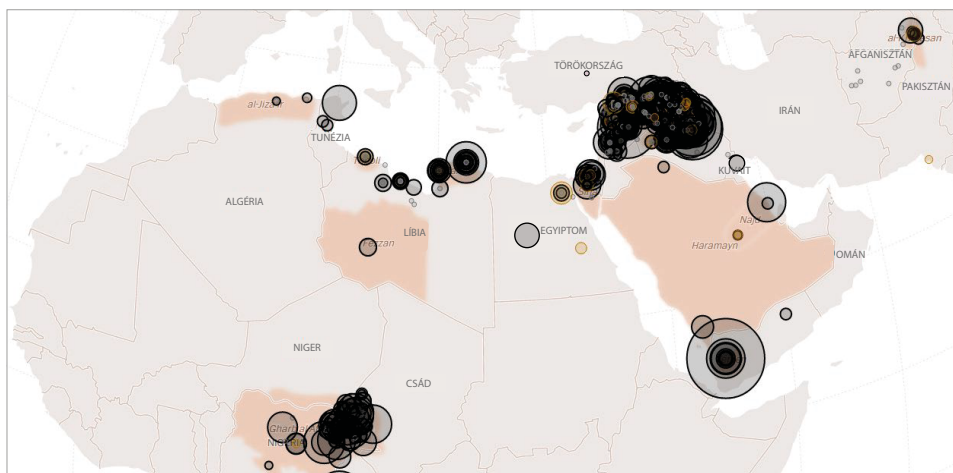
1. táblázat: Az államok közötti, az államon belüli és az egyoldalú konfliktusok száma (darab)

Év	Államok közötti konfliktusok száma	Államon belüli konfliktusok száma	Egyoldalú konfliktusok száma	A konfliktusok száma összesen
2015	42	61	26	129
2016	60	50	21	131
2017	54	70	29	153
2018	52	80	34	166
2019	54	67	31	152
2020	56	75	44	175
2021	54	76	40	170

Forrás: Uppsala Conflict Data Program. Online: <https://ucdp.uu.se/>

¹ CHURCHILL 2006.

² Uppsala Conflict Data Program. Online: <https://ucdp.uu.se/>.

1. ábra: Az Iszlám Államhoz kapcsolható terrorcselekmények helyszínei, 2014. június 29. – 2015. szeptember 30.

Forrás: GAMIO–BERKOWITZ–LU 2015

1970 és 2016 között 209 706 terrorcselekmény történt a világban. A legújabb, terrorizmusra vonatkozó adatbázisok a következő helyzetet festik elénk: a világban 2023-ban a top 10 terrorszervezet összesen 1259 támadást követett el. A halálos áldozatok száma 3527 fő, a sebesültek száma 3224 fő volt.³ A globális adatok szerint:

- ♦ 66 000 terrorista incidens történt 2022-ben;
- ♦ a terrorista akciók száma 9%-kal csökkent;
- ♦ az egy támadásra jutó halálos áldozatok száma átlagosan 1,7 fő volt;
- ♦ 2022-ben 6701 esemény történt, 2021-ben 5439.⁴

Az Iszlám Állam (IÁ) szervezet nagyon gyorsan hozott létre egy tekintélyes haderőt, másrészt tekintélyes területeket tudott birtokba venni és ott berendezkedni. 2015 őszén 22-25 000 km²-t tartott uralma alatt, ahol – ami nagyon fontos – a lakosság jelentős részének támogatását is élvezte. Irak lakosságából 9 millió fő követi az iszlám vallás szunnita irányzatát, akik – különösen korábbi kiváltságos helyzetükhöz képest – nagyon háttérbe szorultak a 2003-as iraki megszállás után. Hasonló a helyzet Szíriában is, ahol a teljes lakosság közel 74%-a tartozik az évtizedekig elnyomott

³ Institute for Economics & Peace 2023: 14.

⁴ Institute for Economics & Peace 2023: 4–6.

szunniták közé. Valós és rendkívül komoly sérelmek is közrejátszottak tehát abban, hogy a szervezet ilyen gyorsan teret nyert a szunniták által lakott területeken.

A szervezet igazi erejét a külföldi harcosok alkották. A dzsihádisták közel 90 országból érkeztek. Létszámuk közel 20 000 fő volt.⁵ Az IÁ harcoslétszámának (kemény magjának) alakulása:

- ♦ 2005: 1000 fő
- ♦ 2006: 1100 fő
- ♦ 2011: 1000-2000 fő,
- ♦ 2014: 11 000 fő (6000 fő Irakban, 3000-5000 fő Szíriában), vagy 20 000-31 500 fő.⁶

Külföldi harcosok a következő országokból érkeztek a legjelentősebb számban: Tunézia 3000, Szaúd-Arábia 2500, Marokkó 1500, Franciaország 1200, Németország 600, Jordánia 1500, Oroszország 1500, Törökország 1000 fő.⁷ A fegyveresek közül sokan rendelkeztek harci tapasztalatokkal, amelyeket az al-Káida kötelékében vagy a szíriai, esetleg az iraki hadseregben szereztek, ahonnan dezertáltak. Az Iszlám Állam létszáma elsősorban más dzsihádistá csoportok beolvasztása, illetve meghódított területek törzsi harcosainak „csatlakozása” révén nőtt meg.

MOSZUL BEVÉTELE AZ IÁ ÁLTAL ÉS VISSZAFOGLALÁSA

Az IÁ Moszul elleni támadását nagyon kis létszámú terrorista (100-200 fő) hajtotta végre, több irányból benyomulva a városba. Az iraki biztonsági erők (közel 3000 fő!) azonnal visszavonultak, és a várost feladták. Több mint 3000 harc- és gépjárművet hagytak vissza, továbbá nagy mennyiségű katonai felszerelést. Ezen túl a moszuli bank 450 millió dolláros készlete is a kezükre jutott. Katonai szempontból az iraki biztonsági erők nagyon gyenge teljesítményt nyújtottak. Észak-Irak második legnagyobb városa elesett, a környezetében levő stratégiai víztartalékokkal és a moszuli gátrendszerrel együtt.

⁵ Az Iszlám Állam a külföldi harcosait nemcsak a szíriai hadszíntéren használja fel, hanem visszaküldi őket azokba a nyugati országokba, ahonnan érkeztek, ahol potenciális biztonsági kockázatot jelentenek. Ezzel a fenyegetéssel egyelőre még nem tudnak mit kezdeni a hivatalos szervek. BESENYŐ et al. 2016: 5–6.

⁶ HASHIM 2015: 2.

⁷ RUZSBACKY 2015.

A moszuli csata előtt az IÁ az alábbi fegyverekkel és fegyverrendszerekkel rendelkezett:⁸

- ♦ harckocsik: T-55, T-62, T-72;
- ♦ páncélozott szállító harcjárművek: BMP-1, BTR-60, BTR-80;
- ♦ páncélozott járművek: tehergépkocsik átalakításával;
- ♦ tüzérségi eszközök: M198 önjáró löveg, 59-1 tábori tarack;
- ♦ rakéták: SCUD hadműveleti-harcászati rakéta;
- ♦ páncéltörő eszközök: RPG-7, RPG-29 kézi páncéltörő fegyver, M79, KOMET, HJ-8 páncéltörő rakéták;
- ♦ légvédelmi eszközök: DSK légvédelmi géppuska, ZU 23-2 légvédelmi gépágyú, FIM-92 STINGER, SA-16, SA-7, FN-6 MANPADS kézi légvédelmi rakéták.

MOSZUL VISSZAVÉTELENEK KATONAI TAPASZTALATAI (2016. OKTÓBER – 2017. JÚLIUS)

A stratégiai elhelyezkedésű város visszavétele céljából az iraki biztonsági erők vezetői dandár, zászlóalj harccsoportokat hoztak létre katonai és rendőri erőkből. A harccsoportok fegyverzete a könnyű katonai járművektől (Humvee) a nehéz harckocsikon át (M1A1 Abrams) a támogató tüzérségi eszközökig (122 m-es, 155 mm-es tarack, 122 mm-es önjáró tarack) terjedő arzenálból állt. A műveleteket egységes műveleti parancsnokság tervezésével, vezetésével és külföldi (amerikai, brit) tanácsadók bevonásával hajtották végre. Az IÁ elleni koalíció létrehozása óta közel 20 000 iraki katonát készítettek fel az USA tanácsadói a terrrorszervezet elleni küzdelemre.⁹ Szorosan együttműködtek a kurd pesmerga katonai erőkkel a műveletek végrehajtása során.

A hadművelet megindulásakor az iraki erők 270 harckocsival (130 M1A1 Abrams, 120 T-72, 50 T-55), 4000 páncélozott harcjárművel, 1061 tüzérségi eszközzel, 81 többcélú, illetve szállítóhelikopterrel, továbbá 10 felderítő és 13 harci helikopterrel rendelkeztek. A légierő 77 eszközzel, többségében kiképző- és szállítógépekkel (Cessna, C-130 Hercules stb.), valamint hét SZU-25-ös géppel rendelkezett. Utóbbiakkal a szárazföldi erőket tudták támogatni. A legnagyobb biztonsági erő a Belügyminisztérium volt (531 000 fő), a rendőrség állománya ebből 302 000 fő.¹⁰

A hadműveleti terület egyik jellemzője a többnemzetiségű erők (török, kurd, kanadai különleges erők) alkalmazása volt. Ezek mellett a síita milíciák, a török-síita

⁸ BENDER-ROSEN-WILSON 2016.

⁹ RYAN 2015.

¹⁰ Middle East and North Africa 2015: 330–331.

vegyes kötelék vett részt a tartomány megtisztításában. A szárazföldi offenzívát a USA által támogatott USA–iraki CJTF¹¹-kötelék vezette. A brit királyi Légierő (Royal Air Force – RAF) a szárazföldi művelet megkezdése előtt 72 órával már drónokkal, kazettás lövedékekkel pusztította az IÁ állásait. Emellett a szárazföldi tüzérség is tűz alá vette az IÁ állásait. Az iraki vezetésű koalíciót 94 000 főre becsülték, ami később 108 500 főre nőtt, ebből az iraki erők 54 000–60 000 főt tettek ki. A kurd erők közel 40 000 pesmerga harcossal rendelkeztek. Az iraki és a pesmerga erők a moszuli hadművelet alatt 10 : 1 arányú erőfölényben voltak az IÁ-val szemben. A kurd oldalon az IS ellen harcoló női katonák nagy figyelmet keltettek. Állítólag félelmet okoznak az IÁ-csapatok körében, mert az IÁ ideológiája szerint, akit egy nő öl meg, az nem kerül a mennybe. A kurd női harcosokat nemcsak Szíriában, hanem Észak-Irakban is bevetették.¹²

A moszuli front

A város irányába mért első csapás a bekerítő művelet első részét képezte. A támadást a Tigris folyótól keletre tevékenykedő kötelék végezte. A Khazir folyó térségéből induló támadás célja az volt, hogy a kurd erőkkel felvegyék az összeköttetést, és előrenyomuljanak a város keleti oldalához. Az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma szerint mintegy 3000–5000 IÁ-harcost találtak Moszul városban. Más becslések 2000–12 000 IÁ-harcost feltételeztek. A *Mosul Eye* becslése szerint körülbelül 8000–9000 harcos volt, akik hűek voltak az IÁ-hoz.¹³

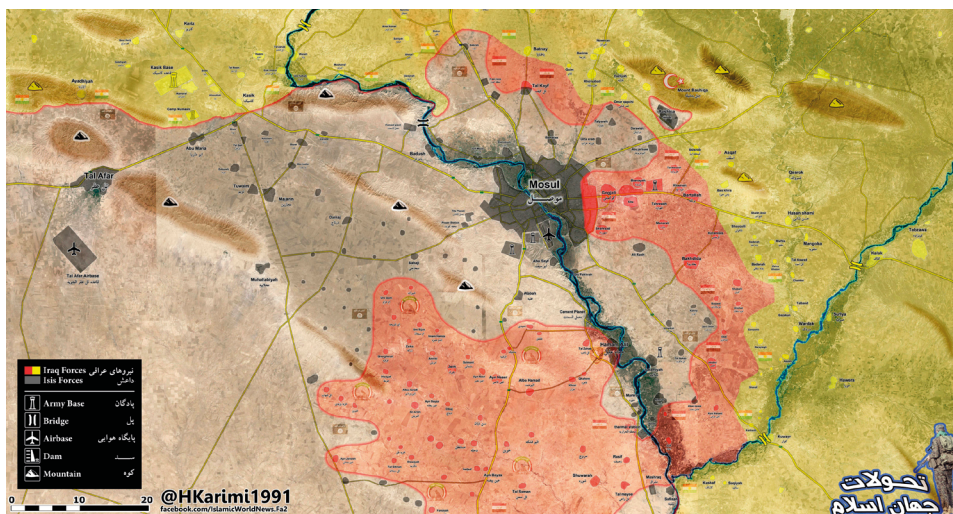
A területen a kurd erők egy kelet–nyugat irányú offenzívát indítottak azzal a céllal, hogy az iraki kormányerőkkel biztosítsák az összeköttetést, és a további műveletekhez kedvező feltételeket teremtsenek a város keleti oldalán.

A művelet második ütemében a terroristaellenes erők két oldalról mérték csapásokat: az egyik irányban Hamam Al Alim-Badush D 8 km (nyugati oldal), a másik irányban a Barkhida-Tilkaif (keleti oldal) felől, és a várostól 5–7 km-re jutottak. A terroristák főként a lakott településeken fejtettek ki ellenállást, folyamatosan vonultak vissza erők Moszul irányába. Apróbb ellenlökéseket hajtottak végre, öngyilkos merényleteket végeztek gépkocsival, könnyű harcjárművel.

¹¹ CJTF: Combined Joint Task Forces (Összhaderőnemi Alkalmi Harci Kötelék).

¹² ZÜRCHER 2017.

¹³ Overview of Battle for Mosul on October 17, 2016 (Maps, Many Photos, Videos) 2016.

2. ábra: Az iraki és kurd erők előrenyomulása Moszul városhoz, 2016. november 5. (Megjegyzés: fekete szín: az IÁ állásai, piros szín: iraki erők, sárga: kurd pesmerga erők)

Forrás: IWN 2016

A létrehozott katonai alegységek és egységek az ideiglenes IÁ-ellenes koalíció folyamatos légi felderítése és légicsapásai mellett tevékenykedtek. A műveletek lefolyása a következő volt:

- légicsapások végrehajtása, célzott precíziós csapások végrehajtása;
- az iraki biztonsági erők felzárkózása az IÁ vonalaihoz (2-3 km-re);
- további stratégiai és harcászati UAV-ok alkalmazása felderítésre, csapásmérésre;
- a támogató tüzérségi eszközökkel, harckocsikkal egyes célok, körletek megsemmisítése, pusztítása, tüzellel történő manőverezés (tűzősszpontosítások, tűzáthelyezések, tűzmegosztás, a támadó csapatok tüzérségi tüzellel történő támogatása, a mélységi harc tüzérségi tüzellel történő támogatása);
- a harccsoportok előrevonása, manőverezés tüzellel, az IÁ harcosainak lefogása, megsemmisítése;
- csapatokkal történő manőverezés, az IÁ-állások oldalába, szárnyába irányuló manőverek (átkarolás, megkerülés) a közös rendőri-katonai harccsoportokkal;
- műszaki alegységekkel megerősített harccsoportok által a műszaki záron átjárók nyitása és a megerősített körletek mentesítése az improvizált házi készítésű robbanóeszközöktől, a csapatok támadási irányában és a támadási céljai irányában;

- előremozgás a védett körzet, város, lakott, beépített terület mélységébe, együttműködve a többi harccsoporttal;
- további felderítés és csapásmérések, az ellenség helyzetének, állásainak pontosítása;
- esetenként a harcokcsik előrevonása, tűzcsapások végrehajtása, manőver az ellenség mélységébe;
- az elfoglalt területek biztosítása a második lépcső által, vagy a tartalékkal;
- a terület műszaki alegységekkel történő ellenőrzése;
- a menekülő lakosság biztonságos zónákba történő telepítése, ellátása vízzel, élelemmel, egészségügyi segélynyújtás;
- a támogató tüzéségi erők állásállításai;
- a harccsoportok következő támadási céljainak pontosítása;
- a manőverek végrehajtása a következő IÁ-állások birtokbavételére.

Az IÁ elleni küzdelemben részt vevő koalíció Irakban 13 315, Szíria területén 14 460 légicsapást hajtott végre.¹⁴ A moszuli műveletek egyik legnehezebb részét a civil lakosság evakuálása, a segítségnyújtás jelentette. A hadműveletet figyelők számításai szerint a moszuli offenzíva első szakaszában (2016. október 17. – november 5.) az IÁ 102 öngyilkos támadást hajtott végre.¹⁵ Katonai szempontból az ellenség védelmi súlypontját az Öreg Városrész védelme, a moszuli nagymecset körzetének a megtartása képezte. Itt a kis alegységekre (7-10 fő) osztott IÁ-kötélékekkel folyamatos, a beépített és lakott településekre jellemző ádáz, házról házra történő küzdelem zajlott. A rengeteg vallási emlékhely, mosé (nyolc darab) és két templom a kis területen (2×1 km) nehezítette az IÁ harcosainak semlegesítését. A terület egyik oldalát a Tigris folyó határolta, ez meg is adta a harcok kimenetelét a terroristák részére, innen nem volt hová visszavonulni. A területen levő épületek közel 80%-át teljesen lerombolták a harcok folyamán. A műholdképek felhasználásával a UNITAR-UNOSAT összesen 2589 sérült vagy elpusztult épületet azonosított.¹⁶ 2017. június 2-án ismertté vált, hogy az IÁ csak öt negyedét tart a város nyugati részén. A keskeny utcák nehézharc térnek bizonyultak. Az al-Nuri mecset minden bejáratát elzárta az IS, és a civileket „emberi pajzsként” használták, hogy megnehezítsék az iraki hadsereg támadását az iraki IS-központ ellen. Moszul újjáépítése az iraki kormány számára nagy kihívást jelent. Egy iraki tiszt becslése szerint ez egymilliárd dollárba kerül, mások jóval magasabbra becsülték a költségét.

¹⁴ Conflict Armament Research 2014: 7–12.

¹⁵ SANCHEZ 2016.

¹⁶ LAMOTHE 2017.

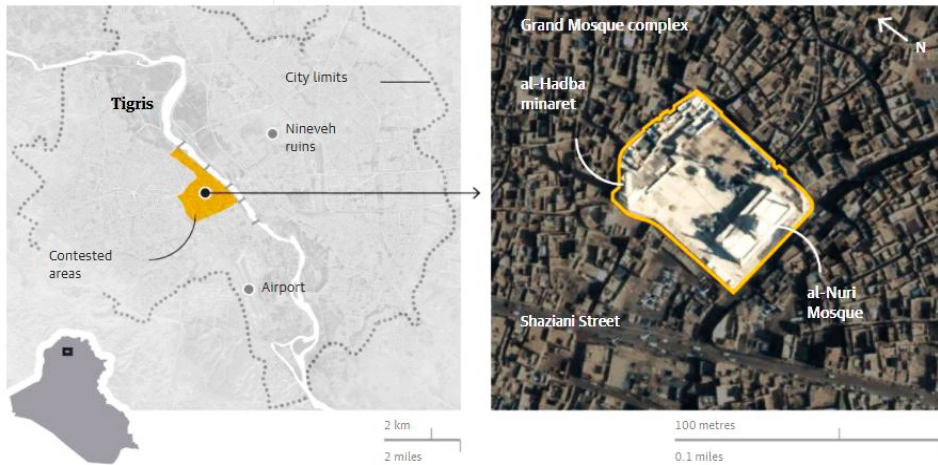
A moszuli nagymecset és környékének az elfoglalása

A gát eleste sok aggodalomra adott okot, ugyanis ha azt felrobbantják, akkor az így kialakuló 20 méter magas árhullám több lejjebb fekvő várost és falut is veszélyeztethetett volna.

Augusztus 16-án az USA légitámadása mellett a kurd csapatok is megtámadták az IÁ-t, lőtték a közelben lévő állásokat, ezáltal megnyitva az utat egy későbbi szárazföldi akció előtt. A támadásokban az IÁ 500 harcosa közül legalább 11-et megöltek. Az amerikai légierő eddig a napig kilenc légitámadást indított, amelyben négy páncélozott csapatszállítót, egy páncélozott járművet, hét harckocsit és két Humveet megsemmisített vagy megrongált. Az IÁ katonái robbanóeszközökkel, amelyek között voltak házi készítésű bombák és taposóaknák is, próbálták lelassítani a kurdok előrenyomulását.

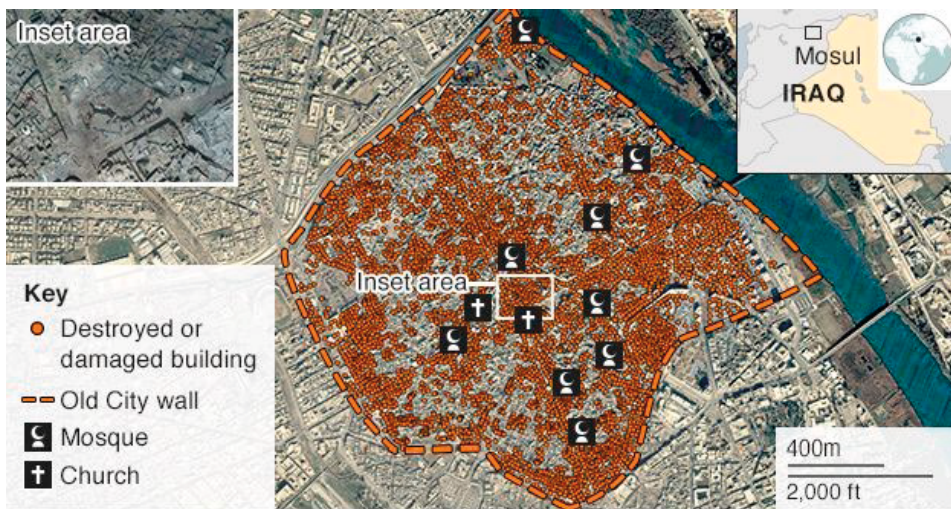
A gátrendszer védelmi terve megmutatta az IÁ katonai, harcászati tapasztalatait, a különböző válságövezetekben, a csecsen, az afganisztáni, az iraki és a szíriai polgárháborúban szerzett tapasztalatokat. A védelem terve az összes tűzzel, manőverrel végezhető momentumot tartalmazta a műszaki zárrendszerrel, a tereppel szoros összhangban. Ezek a következők voltak:

- ♦ biztosító erők állásai;
- ♦ előretolt állások;
- ♦ harcelőőrsök;
- ♦ fő védelmi terepszakasz (peremvonal);
- ♦ második védelmi terepszakasz;
- ♦ megerődített körletek;
- ♦ tűzősszpontosítási körletek;
- ♦ IED-k (*improvised explosive device* – rögtönzött robbanószerkezetek) alkalmazási körletei;
- ♦ a szakasz megerődített körletei;
- ♦ a tartalékok körletei;
- ♦ a második lépcső, tartalékok ellenlökési terepszakaszai, tűzszakaszai;
- ♦ a műszaki zárrendszer;
- ♦ az ellenség tűzzel történő pusztításának terepszakaszai, körletei (halálzónák);
- ♦ az ellenség szárnyába, hátába tervezett manőverek;
- ♦ a műszakilag előkészített manőverutak.

3. ábra: Az Öreg Város Moszulban és a nagymecset komplexum

Forrás: How the Battle for Mosul Unfolded 2017

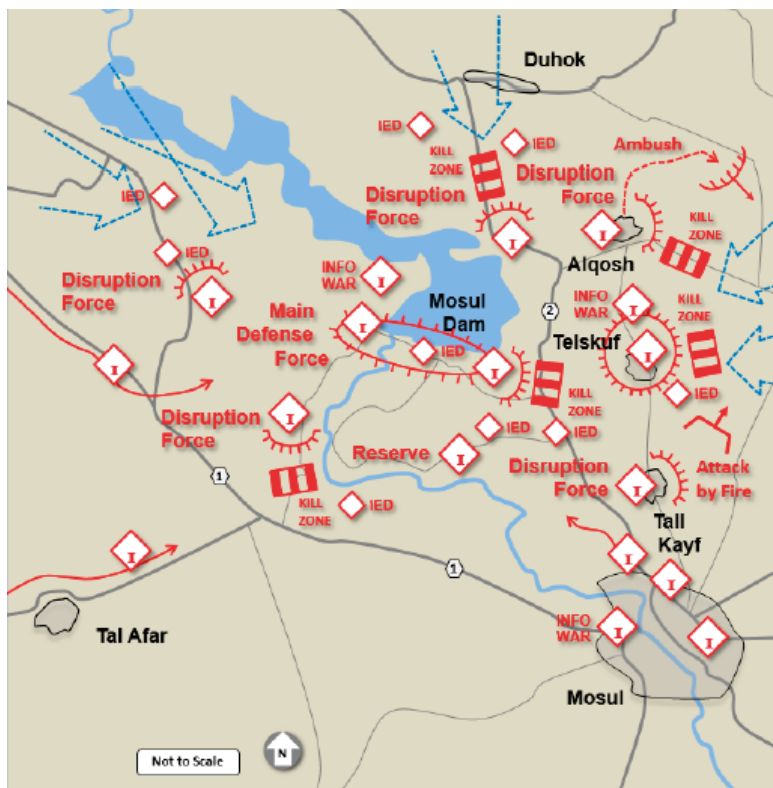
4. ábra: Az Öreg Város templomai, moséi, rombolt épületei (barna szín: rombolt terület)

Forrás: How the Battle for Mosul Unfolded 2017

5. ábra: A moszuli vízerőmű

Forrás: MICHAELS 2017

6. ábra: A moszuli gátrendszer védelmének felépítése

Forrás: BURNS 2014: 5.

AZ IMPROVIZÁLT ROBBANÓESZKÖZÖK ÁLTAL OKOZOTT TÁMADÁSOK TAPASZTALATAI

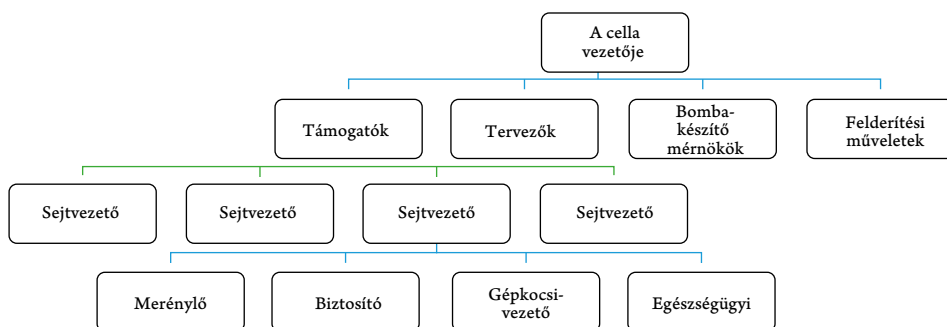
Az IÁ elleni harcok katonai tapasztalatai mind az IED-támadásokból, a csapdák, rajtaütések, és a lakott területen folytatott harcokból származnak. Az alábbiakban az IED-támadások tapasztalatait tekintjük át.

Az IÁ harcosai több alkalommal sikeresen lepték meg az iraki és szíriai kormányerők harc- és gépjárműoszlopait. Az IED-k alkalmazásakor az IÁ-katonák többször „csaliként” menekülést színleltek, hogy az adott előkészített robbantási helyszínhez csalják az ellenséget. A másik jellemzője volt ezeknek a támadásoknak a több oldalról előkészített, rengeteg robbanóanyagot, fel nem robbant lövedéket, muníciót tartalmazó helyszín. A robbantásokat végig figyelemmel követték, videóra vették, világhálóra juttatták propagandacéllal, továbbá tanulmányozták az ellenség módszereit, eljárásait, hogy a későbbiekben még hatásosabbak legyenek az akcióik.

Az IED-t alkalmazó cellák felépítése

A cellák három szintet különböztettek meg:

- ♦ Vezetői szint: ide tartozik a cella vezetője, a támogatók, a tervezők, a bombakészítő mérnökök és a felderítési műveletek végzők.
- ♦ Sejtek vezetőinek szintje: közöttük sokszor kimutathatók a családi, kláni kapcsolatok.
- ♦ Végrehajtói szint: a merénylő és a biztosítói, a gépkocsivezető, az egészségügyi személyzet.

7. ábra: Tipikus IED-szervezet felépítése

Forrás: IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations
Process in a COIN Environment 2007: 24.

Az IED fajtái

Telepített IED-k: általában jól álcázott, a környezetbe illeszkedő tárgyakat használnak fel az elrejtésükre az ott tartózkodók figyelme elől. Alapanyagaikat háborús környezetben többnyire aknagránátok, taposóaknák és egyéb hadianyagok, békés környezetben általában HME-k (homemade explosives – házilag gyártott robbanószerkezetek) alkotják. Néhány példa:

- ♦ Cp IED¹⁷ – húzásra működő improvizált robbanószerkezet;
- ♦ PIED¹⁸ – nyomásra működő improvizált robbanószerkezet;
- ♦ PRIED¹⁹ – felszedés ellen biztosított, teherfelvételre működő improvizált robbanószerkezet;
- ♦ RCIED²⁰ – távvezérelt improvizált robbanószerkezet;
- ♦ TDIED²¹ – időzített improvizált robbanószerkezet;
- ♦ TWIED²² – botlódóróttal működésbe hozott improvizált robbanószerkezet;
- ♦ DBIED²³ – állatokra rögzített improvizált robbanószerkezet;
- ♦ VBIED²⁴ – járműre szerelt IED.

Emberre szerelt IED (Human Borne IED – HBIED / Person Borne IED – PBIED):

- ♦ SBIED²⁵ – öngyilkos által működtethető improvizált robbanószerkezet;
- ♦ SPBIED Belt²⁶ – öngyilkosmerénylet-öv;
- ♦ SPBIED Vest²⁷ – öngyilkosmerénylet-mellény;
- ♦ RCAVOIED²⁸ – rádióélesítésű, áldozat által indított improvizált robbanószerkezet.

¹⁷ Command pull Improvised Explosive Device.

¹⁸ Pressure Plate Improvised Explosive Device.

¹⁹ Pressure Release/anti lift Improvised Explosive Device.

²⁰ Radio Control Improvised Explosive Device.

²¹ Time Delay Improvised Explosive Device.

²² Trip Wire Improvised Explosive Device.

²³ Donkey Borne Improvised Explosive Device.

²⁴ Vehicle Borne Improvised Explosive Device.

²⁵ Suicide Borne Improvised Explosive Device.

²⁶ Suicide Personal Borne Belt Improvised Explosive Device.

²⁷ Suicide Personal Borne Vest Improvised Explosive Device.

²⁸ Radio Control Armed Improvised Explosive Device.

Szárazföldön:

- ♦ SVBIED²⁹ – gépjárműves öngyilkos merénylet által indított improvizált robbanószerkezet;
- ♦ VBIED³⁰ – gépjárműbe rejtett improvizált robbanószerkezet.

Vízen:

- ♦ WBIED³¹ – vízi járművön elhelyezett improvizált robbanószerkezet.

Levegőben:

- ♦ ABIED³² – repülő eszközön elhelyezett improvizált robbanószerkezet. Az Airborne IED (ABIED) kifejezés a C-IED³³-közösség megfogalmazása alapján „olyan légi eszköz, mely képes egy IED-et célba juttatni vagy rejtetten szállítani”.³⁴

A MESTERLÖVÉSZEK ALKALMAZÁSÁNAK TAPASZTALATAI

A mesterlövészek alkalmazásakor a kiképző, a médiaszakember (videós), a közelbiztosító, az ellenőrző személy és a felderítő ugyanúgy részt vehet a bevetésen. A mesterlövészek alkalmazásánál a támogatást, a propagandát, továbbá a folyamatos fejlesztést tartották szem előtt az IÁ terroristái. A módszereik közül kiemelkedik:

- ♦ a gépjárművek átalakítása;
- ♦ a katonai bázisok körüli alkalmazás;
- ♦ az ellenőrző-áteresztő pontoknál történő bevetés;
- ♦ a járőröző katonák, rendőrök elleni alkalmazás;
- ♦ gyermekekkel katonai konvojok megállítása, majd tűzcsapása mesterlövészekkel;
- ♦ komplex alkalmazás rajtaütéskor, együttműködve más csoportokkal;
- ♦ magas építményekről katonai bázisokra történő belövés;
- ♦ IED-vel kombinált támadásokkal együtt.³⁵

²⁹ Suicide Vehicle Borne Improvised Explosive Device.

³⁰ Vehicle Borne Improvised Explosive Device.

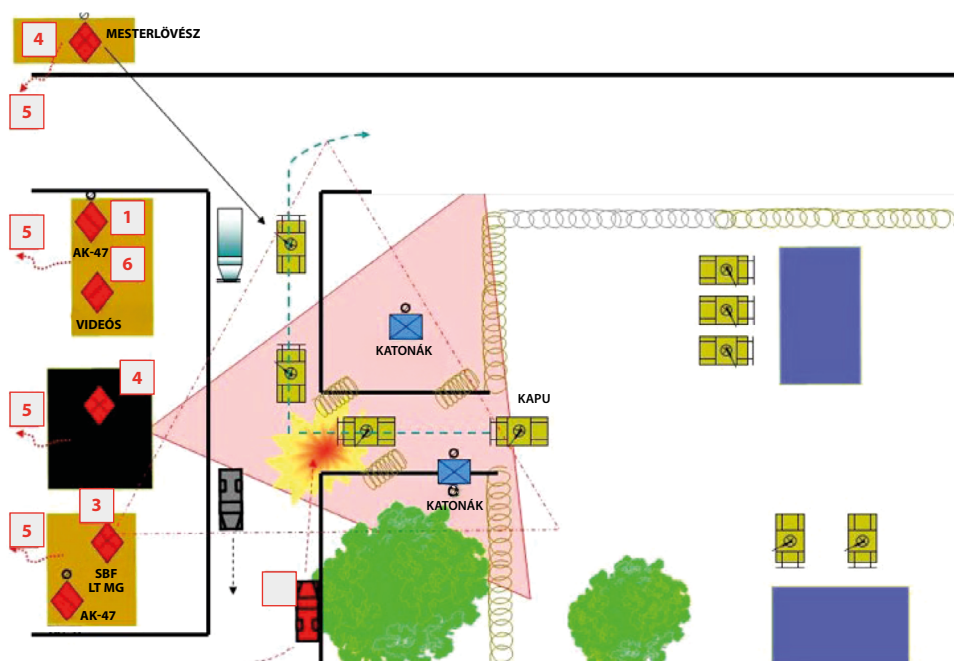
³¹ Water Borne Improvised Explosive Device.

³² Air Borne Improvised Explosive Device.

³³ Counter Improvised Explosives Device.

³⁴ SZALKAI 2021: 25–28.

³⁵ IED and Sniper Defeat 2007: 24–36.

8. ábra: Katonai bázisok kijáratánál elkövetett komplex támadás

Forrás: IED and Sniper Defeat 2007: 29.

A járőröző katonák elleni alkalmazások esetében a gépjárműből végrehajtott akciónál a gépjárműből tüzelő mesterlövész a másik gépjármű takarásából készült fel a lövésre. Itt helyezkedett el a mesterlövész, a vezető és az ellenőrző személy. A kerékpáros, motorkerékpáros és gyalogos személyek a felderítést végezték, más járműből vagy magas helyről a videósok rögzítették az akciót, majd a gyors visszavonulás következett.

Újabb módszer volt a harcjárműoszlopok elleni támadásoknál (bázisok kijárata), főleg az éles fordulatot végrehajtó katonai oszlopok ellen a kombinált meglepetésszerű támadás. Ebben a módszerben egyesítették a gépjárművekbe szerelt robbanóeszközökkel történő IED-támadást, a mesterlövész és a tűztámogató csoport csapásait. A bázisokról kimozgó járműveket kézi páncéltörő eszközökkel tűz alá vették gépjárművekből, a segítségre érkező csapatokat gyalogsági fegyverek tüzevel és a mesterlövészek alkalmazásával támadták. A csapások végrehajtása után visszavonultak. Az akciót természetesen videós szakember rögzítette, majd megosztotta a világhálón.

A mesterlövészek alkalmazásánál nemcsak a fizikai megsemmisítés volt a lényeg, az emberveszteség okozása, hanem a pszichológiai hatás is. A sebesült katonát

szeretnék a társai megmenteni, de nem tudnak mindig elsősegélyt nyújtani a jól megtervezett csapdahelyzet és a jól megválasztott tüzelési szektorok miatt. Az információs hadviselés területén pedig a lelőtt katonákról a videófelvevételek demoralizálhatták társaikat, illetve az IÁ részére győzelemként lehetett a videócsatornákra eljuttatni. A mesterlövész katonák nagyon jó kiképzést kaptak, több hadszíntér tapasztalatait egyesítették, a beépített területeken folytatott városi harc mesterei és kulcsszereplői voltak a nagyobb városoknál folytatott harccselekményeknél. Ha a mesterlövész-alkalmazások hatásait fel szeretnénk mérni, gondoljunk arra, amit a második világháború időszakában a finn mesterlövész (Simo Häyhä – 500 találat), a német hegyivadász (Matthäus Hetzenauer – 345 találat) vagy a legendás szovjet Vaszilij Grigorjevics Zajcev (42 találat) Sztálingrád védelmének, továbbá a jelenkor híres filmjében, *Az amerikai mesterlövész*ben megörökített Chris Kyle (250 találat) hajtott végre.³⁶

A VESZTESÉGEK KÉRDÉSE

Az Amerikai Egyesült Államok és a szövetségesei nagyon kritikusan tekintik a terrorizmus elleni küzdelemben is a személyi veszteségeket. Lehetőleg a legkevesebb áldozattal kell a fegyveres erőknél a kitűzött célokat elérni. Az iraki háború tanulsága az, hogy a békeműveletekben más módszereket kellett volna alkalmazni az amerikai erőknél, vagy más csapatoknak átengedni a megszállt területeket. Ez nem következett be, így az amerikaiaknak több vesztesége van már, mint a háború folyamán. A harccselekmények alatt 382 halottat, 467 sebesültet és 4 eltűnt személyt regisztráltak. *Az eddigi veszteségek Irakban: 4586/4418 USA-halott, 31 994 USA-sebesült, Afganisztánban: 2452/2349 USA-halott, 20 149 USA-sebesült.*³⁷ A hadműveletek időtartama alatt az RPG–7 kézi páncéltörő gránátvetővel végzett támadás okozta a legtöbb

³⁶ Simo Häyhä, a finn hadsereg mesterlövésze könyvelhette el minden idők legtöbb találatát. A szovjet–finn háború hőseinek egy Mosin-Nagant Model 28-as puskával mindössze három hónap alatt sikerült ötszázöt találatot elérnie. A második világháborús német hadseregből a legsikeresebb pedig a keleti fronton szolgáló hegyivadász, Matthäus Hetzenauer volt. A német rekorder nem kevesebb mint háromszáznegyvenöt sikeres lövést tudhatott a magáénak. Zajcev 10 nap alatt 42 német katonát lőtt le. Az oroszok egy vegyi üzemben mesterlövészképzést indítottak Zajcev vezetésével. Az általa kiképzett lövészek több mint 3000 ellenséges katonával végeztek. Az „amerikai mesterlövész”, a leghalálosabb amerikai a haditengerészet elit alakulatában, a Navy SEALs-ben érkezett Irakba, ahol egyetlen ütközetben belül negyven lázadóval végzett. A híres mesterlövész nevéhez összesen kétszázötven találat köthető. KOVÁCS 2015.

³⁷ *Iraq Coalition Casualty Count*. Online: <http://icasualties.org/>.

veszteséget (32 halott – 11,5%), a megszállás alatt a legtöbb problémát az öngyilkos bombamerényletek és a kézi légvédelmi rakéták okozták.³⁸

3. táblázat: Az afganisztáni hadszíntér sebesültjeinek száma

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
Ellenséges	1,328	85	378	54	1,845
Teljes	1,662	127	460	100	2,349

Forrás: Defense Casualty Analysis System 2021

4. táblázat: Az afganisztáni hadszíntér halálos áldozatainak száma

	Hadsereg	Haditengerészet	Tengerészgyalogság	Légierő	Teljes
Ellenséges	14,223	452	4,946	528	20,149
Teljes	14,223	452	4,946	528	20,149

Forrás: Defense Casualty Analysis System 2021

5. táblázat: Az Egyesült Államok személyi veszteségei
a konfliktusokban, a halott-sebesült arány

Háború	Időszak	Elesett	Sebesült	Elesett-sebesült arány
II. világháború	1941–1945	405 399	670 846	1:1,65
Koreai háború	1950–1953	36 574	103 284	1:2,82
Vietnámi háború	1964–1973	58 220	153 303	1:2,63
Kuvait felszabadítása	1991	382	467	1:1,22
Afganisztán	2001–2021	2 349	20 149	1:8,57
Irak	2003–2021	4 418	31 994	1:7,24

Forrás: Defense Casualty Analysis System 2021

A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM KIEMELT ALAPELVEI³⁹

A terrorizmus elleni harc eszközeit és módszereit figyelembe véve a defenzív és offenzív módszereket ajánlhatjuk az ellene összefogók és fellépők számára.⁴⁰ A *defenzív módszer* (antiterrorizmus) célja, hogy az állam csökkentse a terrorista támadások lehetőségét, mindenképpen a megelőzésre helyezve a hangsúlyt. Az *offenzív módszer*, avagy *kontraterrorizmus* célja a hatásos visszatartás és elrettentés. Más

³⁸ ELLIOT 2003: 22.

³⁹ A terrorizmus elleni harc elveinek összeállításakor a következő forrásokat vettük alapul: Joint Chiefs of Staff 1998: 55–65; NETANJAHU 1995: 120–136, 165.

⁴⁰ DOWNING 1996: 10–12.

esetekben az akciót követő válaszcsepás a meghatározó, visszavágási céllal, azért, hogy ne hagyjunk kétséget a terroristákban azzal kapcsolatban, hogy támadásuk nem marad megtorlatlan.

Ahhoz, hogy a terrorizmus ellen eredményesen vegyünk fel a harcot, elsődlegesen a legszorosabb *nemzetközi összefogásra és együttműködésre* van szükség. Ebben az együttműködésben elsősorban *a terrorizmust támogató országok elleni fellépést* kell a középpontba helyezni. Ha a terrorista csoportok állami támogatását sikerül beszüktetni, akkor a csoportok akcióinak a térségét is behatárolhatjuk. Állami támogatás hiányában az elkövetők mozgása is nehezebbé válik, több energiát kell fordítaniuk az illegális papírok beszerzésére, vízumok, valamint tartózkodási és letelepedési engedélyek megszerzésére. A támogató országokra megfelelő *gazdasági, diplomáciai, valamint pénzügyi nyomásgyakorlást* kell kifejteni. Ez a diplomáciai szankcióktól akár a gazdasági blokádig is terjedhet.

A terrorista akciók bekövetkezése esetén folyamatos *információcserével* fel kell kutatni a terroristákat, és a lehető legrövidebb idő alatt *bíróság elé kell állítani őket*. A tetteket a nemzet biztonságát fenyegető veszélyként kell minősíteni, egyértelműen bűncselekményként kell kezelni. Az egyezkedést, *tárgyalást* a leghatározottabban *el kell utasítani*. A saját országban a megfelelő jogi szabályozással elejét kell venni a terrorista csoportok letelepedésének, beépülésének, valamint pénzügyi téren meg kell akadályozni a pénz és egyéb értékek tisztára mosásának lehetőségét.⁴¹ Az aktív képességek kifejlesztéséhez az elkövető személyek felkutatására, ehhez megfelelő *speciális kiképzettségű alakulatokra* van szükség. Kiképzésüket a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a terroristaellenes kiképzőközpontok módszerei és eljárásai alapján kell megtervezni, valamint végrehajtani. Ezzel is hozzájárulhatunk a lakosság anyagi biztonságának erősítéséhez, életének fokozottabb védelméhez. A *közvélemény* folyamatos *tájékoztatása* az aktuális helyzetről, a megfelelő magatartásról is a nemzeti terroristaellenes stratégia részét képezi. Az *aktív válaszcsepások* szintén hozzájárulnak a terrorista akciók későbbi esetleges elmaradásához, hiszen a terrorista csoportok olyan országok ellen ritkábban követnek el akciót, amelytől nagyon határozott visszacsapást várhatnak.

A legjobb megoldásként mindenképpen egy úgynevezett *széles alapú, egységes stratégiára* van szükség, a megfelelő politikai, diplomáciai, gazdasági, valamint katonai részstratégiákkal. Csak a *nemzetközi összefogás, együttműködés* teremtheti meg az alapokat arra, hogy a terrorista csoportokat felszámolhassuk. A terrorizmus – mint a New York-i akció is megmutatta – transznacionális, váratlan és aszimmetrikus

⁴¹ A terrorizmus elleni küzdelem folyamán a 2001. szeptember 11-ei merényletek után a következő országok számláit zárolták: Irán – 23,2 millió dollár (1984); Irak – 2,356 milliárd dollár (1990); Líbia – 1,073 milliárd dollár; Szudán – 33,3 millió dollár.

fenyegetés, amely gyakran államilag támogatott komplex problémaként jelentkezik. További jellemzői:

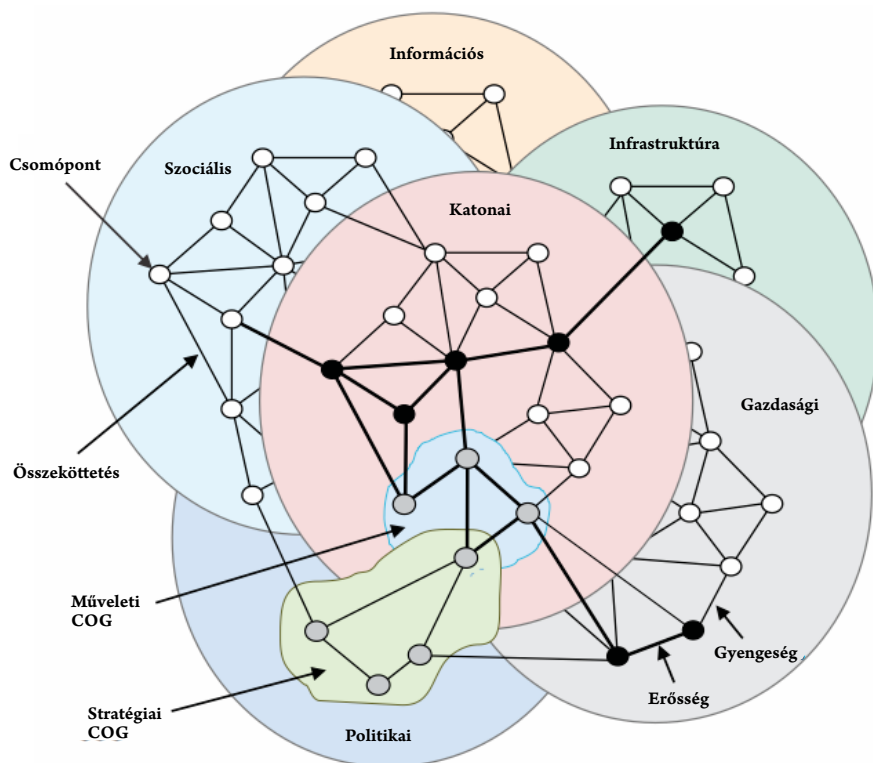
- ♦ *Határtalan*, egy határok nélküli háború. Ez az egyik fő nehézség az ellene folytatott küzdelemben. A terrorista sejtek az egész világon szétszóródtak, és csak arra várnak, hogy működésbe lépjenek. A hadseregek és a rendőrségek viszont ahhoz szoktak hozzá, hogy földrajzilag pontosan körülhatárolható konfliktusokat kezeljenek.
- ♦ *Láthatatlan* abban a tekintetben, hogy míg a Pearl Harbor-i támadás után jól meghatározható ellenség – Japán – ellen küzdöttek, hagyományos fegyverekkel, ezúttal az ellenség láthatatlan, és a hagyományos eszközök már nem elegendők.
- ♦ *Elhúzódó* folyamattal kell számolni, mert a terrorista csoportok tevékenysége nem szűnik meg automatikusan Oszáma bin Ládén és Abu Bakr al-Baghdadi szervezetének felszámolása után sem. A válságban nincs döntő győzelem, nincs egyértelmű befejezés. Az IÁ-t be lehet keríteni, fel lehet számolni fegyveres, militáns iszlám részét, de az ideológiáját nem tudjuk kitörölni. Lesznek kisebb győzelmek, amelyekről nem is tudunk majd, mert sikeres titkosszolgálati akciókról lesz szó.

A terrorizmus elleni küzdelem szoros együttműködést, a biztonság minden területére történő odafigyelést, elemzést, kutatást igényel valamennyi, a biztonság kérdéséért felelős személy, intézmény részéről. Nemzeti Biztonsági Stratégiánk egyik fontos elemét kell képeznie a terrorizmus elleni küzdelem kérdésének.

MI LEHET A MI STRATÉGIÁNK?

A katonai végállapot⁴² megteremtése után a politikai végállapot megvalósítására az eddig tervezett 5-10 éves intervallum sajnos nem elegendő, mert a szétesett államok helyrehozatala még normál társadalmi szinten állók esetén is nehéz, de egy elmaradt térség gondjait rendezni rendkívül szűkös ez az idő. Ezek mellett a biztonságot kell folyamatosan garantálni, egy időben a humanitárius és a harci

⁴² A katonai végállapot alatt a NATO tervezési rendszerben azt értjük, hogy az adott hadszínterre vezényelt kötelék milyen szárazföldi, légi, különleges, logisztikai, tengeri műveleteket hajt végre a meghatározott idő alatt. Általában 6-72 hónap időtartamra készül ez a tervezet. A politikai végállapot alatt azt értjük, hogy az adott országban a katonai műveletek befejezése után a gazdasági, pénzügyi, biztonsági és egyéb szektorokban milyen eredményeket, előrehaladást tudunk majd felmutatni. Ennek időtartama általában 3-6 éves periódus lehet.

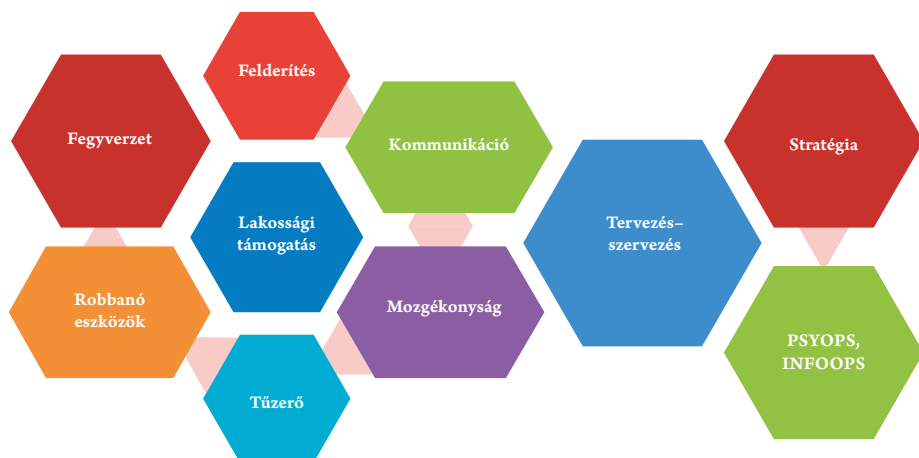

9. ábra: NATO tervezési módszer az ellenség súlypontjainak (COG),
hálózatainak, az erősségek és gyengeségek megállapítására
Forrás: Joint Chiefs of Staff 2009: 87.

feladatok ellátásával. Célunk a biztonság megteremtése, az akaratunk rákényszerítése az ellenségre. Legyőzni és elfogni azt, megtörni, s ehhez modern, hálózatközpontú hadviselést kell használnunk.

Korszerű elvek, modern eszközök, gyors győzelem a nyílt hadszíntéren – ugyanakkor rengeteg áldozat saját és polgári oldalon a megszállást követően. A NATO tervezési rendszerekből (PMSEII-modell:⁴³ politikai, katonai, szociális, gazdasági, információs, infrastruktúra) az ellenség súlypontját, képességeit, gyenge és erős pontjait meg tudjuk határozni.

⁴³ A PMSEII-modell részterületei: politikai, katonai, szociális, gazdasági, információs, infrastruktúra. Forrás: Joint Chiefs of Staff 2009: 87.

10. ábra: Az IÁ kiemelten fontos részképességei az aszimmetrikus műveletekben

Forrás: a szerző szerkesztése

Ennek ellenére a műveletek tapasztalatai alapján, ha nem is tudunk egy NATO tervezési rendszerből kiindulva műveleteket tervezni és végrehajtani a GOP- (Guidelines for Operational Planning – Hadművelési Tervezési Útmutató) és COPD- (Comprehensive Operations Planning Directive – Átfogó hadművelési tervezés direktívája) módszerekkel, azok módosított változatát használhatjuk felső stratégiai tervezésnél. A módosított változat lényege az, hogy ezek az ellenálló és egyéb csoportok nem meghatározható *center of gravity*-vel (súlypont) rendelkeznek, hanem nagyon hatásos részképességekkel, mint: felderítés, tűzvezetés, vezetés, kommunikáció és nem utolsósorban lakossági támogatás. Ezért stratégiánkat a feltartóztatásra és a korlátozásra kell fókuszálnunk.

A *felderítés* területén a biztonság növelése érdekében olyan rendszabályokat kell bevezetnünk, amelyek megnehezítik a saját csapataink, bázisaink, járőrútvonalaink beazonosítását.

Az ellenfél *mozgékonyságának* korlátozására a gépkocsik rendszámának távoli felismerhetőségét, továbbá üzemanyag-korlátozást kell bevezetnünk.

Az ellenség *vezetését* a felderítés hatékonyságának növelésével kell korlátoznunk. (Főleg a HUMINT – *human intelligence*, emberi erőforrással folytatott felderítés –, a SIGINT – *signal intelligence*, rádióelektronikai felderítés – és UAV-k – *unmanned vehicle*, pilóta nélküli repülőeszközök – kiterjedt alkalmazásával.)

A *tűzerő* korlátozásánál a védettségünket, a rendszabályok betartását, a személyi felszerelések szabályos viselését és a lehető legrövidebb idő alatti gyors tűzkiváltást biztosító hordmódját kell szem előtt tartanunk. Robbantásos merényletek ellen

a kontra IED módszereket kell alkalmaznunk. Ehhez a robbanóeszközökhöz való hozzáférést, begyűjtést és megsemmisítést kell bevetnünk. A csapásoknál előnyben kell részesítenünk a precíziós eljárásokat, főleg pilóta nélküli eszközök alkalmazásával.⁴⁴

Tervezésnél a biztonság minden dimenziójára kiterjedően meg kell akadályoznunk, hogy az ellenség értékelhető, pontos információkkal rendelkezessen a mi mozgásunkról, tevékenységünkéről.

Stratégiai szintű tervezésnél a saját tervek reális katonai és politikai végállapotok kitűzése, valamint következetes megvalósítása kell hogy jellemezze. A *lakossági támogatás* megszerzése érdekében nem szabad elnyomóként mutatkozni. Fontos és betartandó a vallás, a történelem, a hagyományok tisztelete, így talán lesz civil támogatás. Meghatározó az együttműködés a nemzetközi szervezetekkel és nem állami szervezetekkel.

Az aszimmetrikus műveletek paradoxonjai⁴⁵

Minél jobban véded a csapataidat, annál kevésbé vagy biztonságban. Azaz, ha a csapatok folyamatosan a biztosításra, a védelemre összpontosítanak, lemondanak arról a lehetőségről, hogy aktívak, kezdeményezők legyenek.

Minél több erőszakot alkalmazol, annál kevésbé vagy hatékony. Az erőszak magas szintje nem garantálja a sikert, mert az adott országban megszállónak, hitetlennek tartanak, és az ellenállás mértékét növelheti az erő túlzott alkalmazása.

Néha a nem reagálás a legjobb reakció. A hadszíntéren nagyon sok erőszakos esemény történik, nem lehet és nem kell minden egyes eseményre reagálni, mert feleslegesen erőt és energiát pazarolhatunk el fontos dolgok bekövetkezése esetén.

Ha a fogadó nemzet valamit rosszul csinál, az is jobb, mint ha a saját erőinknek kellene csinálni.

Az erőforrásokkal való gazdálkodás egyik fontos eleme, hogy a befogadó nemzet lehetőség szerint a helyi logisztikai, támogató, biztosító feladatokból minél jobban kivegye a részét, azaz sajátjuknak érezzék a problémákat, és ők törekedjenek a megoldásra, ezzel is kímélve a mi erőinket, anyagi készleteinket.

Az a taktika, ami a múlt héten működött, a jövő héten nem fog működni. A heti események értékelése fontos feladat, de az ellenálló csoportok mindig változtatják módszereiket és eljárásaikat, szervezeteiket, tehát nem alkalmazhatjuk a mi sablonos megoldási eljárásainkat.

⁴⁴ HASKOLOGLU–EKER–ADANA 2013.

⁴⁵ Paradoxon – ellentmondás. IED and Sniper Defeat 2007: 24–36.

KONKLÚZIÓ

Az aszimmetrikus konfliktusok egyik jellemzője, hogy a hadszíntér egy hatszög alakú sakktáblán játszódik. Az egyik szereplő az IÁ és támogatói, a kialakult koalíció és támogatói, a nemzetközi szervezetek (Egyesült Nemzetek Szervezete – ENSZ, Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – EBESZ, Európai Unió – EU, Afrikai Unió), a nem állami szervezetek (*non-governmental organisation* – NGO). A tábla közepén a belső menekültek és a lakosság található. A győzelmet az tudja kivívni, aki nemcsak a katonai győzelmet, hanem az azt követő békét is meg tudja nyerni, jobb állapotokat tud biztosítani a hosszú ideje szenvedő lakosságnak és a menekülteknek. Ebben a sok-sok szereplőt, aktív geopolitikai játékos (USA⁴⁶, Oroszország, Szaúd-Arábia, Törökország, Irán) és geopolitikai pillért (Szíria, Afganisztán, Irak) felvonultató történetben a számos nemzetiségi, vallási, etnikai ellentét sokkal élesebb formában befolyásolhatja a konfliktus kimenetelét.

Az Iszlám Állam tervezési módszerei megismerése által levonhatjuk azt a következtetést, hogy egy tervszerűen, hatékonyan felépített, üzemeltetett és minden tervezési szintre (politikai stratégia, katonai stratégia, harcászati módszerek) kiterjedő tevékenységgel álltunk szemben.

A békéhez mindenkinek a kompromisszumkészségét, erejét és akaratát kellene felmutatnia. Ahogy Napóleon fogalmazott: „A háborúhoz keménység, elszántság és állhatatosság szükséges.”⁴⁷ De úgy gondoljuk, ugyanezen képességekre lesz szükség a térség problémáinak alapvető rendezéséhez is.

*A terrorizmus elleni harc katonai tapasztalatainak
összegzéseként az alábbiakat lehet megállapítani:*

- ♦ A 21. századi nemzetközi terrorizmus gyökeresen különbözik a korábbi korok terrorizmusától mind erői nagyságát, mind eszközeit és módszereit tekintve, ezért a korábbiaktól eltérő kezelést követel. A nemzetközi terrorizmus elleni harcot nem lehet korunkban és a jövőben kizárólag a rendvédelmi erőkre hárítani, mivel azok nem rendelkeznek a honi területtől nagy távolságra folytatott eredményes harchoz szükséges feltételekkel.

⁴⁶ United States of America: Amerikai Egyesült Államok.

⁴⁷ *Napóleon-idézetek*. Online: <https://moly.hu/alkotok/napoleon/idezetek>.

- A terrorizmus ellen egyes európai országokban már 2001 szeptembere előtt is vetettek be katonai erőket. A brit, a holland, az orosz és más államok kormányai már hosszabb ideje alkalmaztak katonai alakulatokat a terroristák ellen.
- A jövőbeni konfliktusok közé sorolhatók: az aszimmetrikus kihívások, a stratégiai szintű fenyegetések, a regionális katonai fenyegetések, a belső konfliktusok, a nemzetközi terrorizmus, valamint az államok közötti hibrid és egyéb típusú konfliktusok lehetősége.
- A nemzetközi terrorizmus elleni harc nem lehet egyetlen állam feladata, mivel korunk terrorizmusa számos államra, esetenként az egész fejlett világra kiterjedő akcióhálózattal és támogató szervezettel rendelkezik.
- A fejlett országok terrorizmusellenes lépései mellett tapasztalható az, hogy a világ többi állama is fokozatosan felismeri az ilyen összefogás szükségességét. Ehhez kapcsolható Kína, Oroszország, Kirgizisztán, Kazahsztán, Üzbegisztán és Tadzsikisztán kormányainak az a törekvése, hogy felállítsanak egy terrorizmus elleni központot Kirgizisztánba, amely közel fekszik a közép-keleti tűzfészekhez, elsősorban Afganisztánhoz.
- A korunk terrorizmusa elleni eredményes harc csak a katonai erők határozott és sikeres műveleteivel oldható meg. Mindent meg kell tenni a terrorakciók megelőzése érdekében.
- A nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai tapasztalatainak legfontosabb forrását jelenleg az Afganisztánban és az Iszlám Állam ellen folyó katonai műveletek képezik. Ezek folyamatos figyelemmel kísérése és elemzése segíti a magyar katonák felkészítését a terrorizmus elleni eredményes küzdelemre.
- Az új terrorizmus megjelenése és véres akciói valós fenyegetéssé váltak a társadalmak számára. A 2003-tól végrehajtott akciók mérete, száma, valamint a cselekmények módszerei megváltozott terrorista filozófiára utalnak. A terrorista csoportok fő célpontjai egyre inkább a „szabad világ” jelképei, az Amerikai Egyesült Államok, a NATO⁴⁸ érdekeltiségei, katonai, diplomáciai kirendeltségei és lakossága lett.
- A számítógépes terrorizmus (cyberterrorizmus) előre megfontolt, megtervezett, politikailag motivált erőszakos cselekmény, amelyet nem háborúban, különböző jellegű célpontok (civil lakosság, hadsereg, politikai és gazdasági rendszerek, egyes objektumok) ellen, a célpontok által telepített számítógépeken, különböző hálózatokon keresztül hajtanak végre. Az ilyen típusú akciók számának növekedésével számolhatunk.

⁴⁸ North Atlantic Treaty Organisation: Észak-atlanti Szerződés Szervezete.

- Összességében megállapítható, hogy bármennyire is sikerült az afganisztáni tálib rezsimet leváltani s ezzel az al-Káida országosztű szponzorát kikapcsolni, az Iszlám Állam szervezet területét felszabadítani, továbbá a terroristák kiképzőbázisait felszámolni, az iraki hadsereget legyőzni, még mindig nem zárható ki teljességgel egy nagy méretű, sok áldozatot követelő terrorista támadás a világ bármely pontján.
- A katonai erők terrrorszervezetek elleni bevetésére napjainkban leggyakrabban – a magyar törvények szerint kizárólagosan – az országhatáron kívül kerülhet sor.
- Véleményünk szerint azonban mind az Amerikai Egyesült Államok, mind Európa országaiban fel kell készülni arra, hogy a nemzetközi (elsősorban iszlám szélsőséges) terrrorszervezetek megtorló akciói olyan nagyságot és gyakoriságot érhetnek el, hogy szükségessé válhat a nemzet katonai erőinek bevetése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BENDER, Jeremy – ROSEN, Armin – WILSON, Jeremy (2016): *These are the Weapons Islamic State Fighters are Using to Terrify the Middle East*. Online: www.businessinsider.com/isis-military-equipment-arsenal-2016
- BESENYŐ et al. (2016): *Az Iszlám Állam. Terrorizmus 2.0*. Budapest: Kossuth.
- CHURCHILL, Winston S. (2006): *Sohase engedjétek!* Ford. Gy. Horváth László. Budapest: Európa.
- Conflict Armament Research (2014): *Islamic State Weapons in Iraq and Syria*. Online: http://conflictarm.com/wp-content/uploads/2014/09/Dispatch_IS_Iraq_Syria_Weapons.pdf
- Defense Casualty Analysis System (2021): Online: <https://dcas.dmdc.osd.mil/dcas/app/conflictCasualties/oef>
- DOWNING, Wayne A. (1996): *Report to the President and Congress on the Protection of U.S. Forces Deployed Abroad*. Online: <https://irp.fas.org/threat/downing/unclf913.html>
- ELLIOT, Michael (2003): Lessons from the Rubble. *Time*, 2003. szeptember 1. 22.
- GAMIO, Lazaro – BERKOWITZ, Bonnie – LU, Denise (2015): *What a Year of Islamic State Terror Looks Like*. Online: <https://web.archive.org/web/20151123103825/https://www.washingtonpost.com/graphics/world/islamic-state-attacks/>
- Institute for Economics & Peace (2023): *Global Terrorism Index 2023. Measuring the Impact of Terrorism*. Online: www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web-170423.pdf
- HASHIM, Ahmed S. (2015): *From Al Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate. The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)*. Singapore: RSIS Nanyang Technological University.
- HASKOĞLU, İsa – EKER, A. Alparslan – ADANA, Şaban (2013): A Perspective of Applications of Unmanned Systems in Asymmetric Warfare. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(6), 656–659. Online: <https://doi.org/10.7763/ijiet.2013.v3.356>
- How the Battle for Mosul Unfolded (2017)? BBC, 2017. július 10. Online: www.bbc.com/news/world-middle-east-37702442

- IED and Sniper Defeat: The Battle Staff Operations Process in a COIN Environment* (2007). Online: <https://info.publicintelligence.net/USArmy-BattleStaff.pdf>
- IWN [@A7_Mirza] (2016): Hamam Alil Liberated Today. *Twitter*, 2016. november 5. Online: https://x.com/A7_Mirza/status/795013978661552129
- Joint Chiefs of Staff (2009): *Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment*. Joint Publication (JP) 2-01.3. Online: www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp2_01_3%2809%29.pdf
- Joint Chiefs of Staff (1998): *Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Antiterrorism*. Joint Pub 3-07.2. Online: https://irp.fas.org/doddir/dod/jp3_07_2.pdf
- KOVÁCS Dániel (2015): Tíz híres mesterlövész. *Honvedelem.hu*, 2015. október 31. Online: <https://honvedelem.hu/hatter/multidezo/tiz-hires-mesterlovesz.html>
- LAMOTHE, Dan et al. (2017): Battle of Mosul: How Iraqi Forces Defeated the Islamic State. *The Washington Post*, 2017. július 10. Online: www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/battle-for-mosul/?utm_term=.bd9dab107241
- MICHAELS, Jim (2017): Mosul Dam Risks Devastating Failure as Iraq Government Keeps Stalling. *USA Today*, 2017. május 30. Online: www.usatoday.com/story/news/world/2017/05/30/iraq-government-has-yet-decide-if-renew-critical-work/102198756/
- Middle East and North Africa (2015): *Military Balance*, 115(1), 303–362.
- NETANJAHU, Benjamin (1995): *Harc a terrorizmus ellen*. Ford. Bedő Csaba. Pécs: Alexandra.
- Overview of Battle for Mosul on October 17, 2016 (Maps, Many Photos, Videos) (2016): *SouthFront*, 2016. október 17. Online: <https://web.archive.org/web/20210729075652/https://southfront.org/overview-battle-mosul-october-17-2016-maps-many-photos-videos/>
- RUZSBÁKY Zoltán (2015): Nem kér az iszlámból a britek többsége. *Magyar Nemzet*, 2015. április 2. Online: <https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2015/04/nem-ker-az-islambol-a-britek-tobbsege>
- RYAN, Missy (2015): U.S.-Trained Iraqi Forces Prepare for Ramadi Offensive against Islamic State. *The Washington Post*, 2015. július 23. Online: www.washingtonpost.com/world/in-baghdad-us-defense-secretary-to-size-up-iraqi-forces-will-to-fight/2015/07/23/384b284e-30ad-11e5-a879-213078d03dd3_story.html
- SANCHEZ, Raf (2016): Islamic State Launches 'Unprecedented' Wave of Suicide Bombers to Try to Defend Mosul. *The Telegraph*, 2016. november 5. Online: www.telegraph.co.uk/news/2016/11/05/islamic-state-launches-unprecedented-wave-of-suicide-bombers-to/
- SZÁLKAI László (2021): *A terrorizmus eszköztára – terrorista robbanószerkezetek alkalmazása a világban*. Diplomamunka. Budapest: Nemzeti Közszerkezetek Alkalmazása
- ZÜRCHER, Christoph (2017): In der Schlacht um Mosul. *Neue Zürcher Zeitung*, 2017. március 8. Online: <https://nzzas.nzz.ch/gesellschaft/in-der-schlacht-um-mosul-ld.149887?reduced=true#register>